

# Niet te veel of te weinig, maar een passend bedrag lenen

## Een interventie om studenten te helpen bewust te lenen

Wetenschappelijk artikel: [van der Werf, M. M., van Dijk, W. W., Schonewille, G. A., van der Steeg, M. W., & van Dillen, L. F. \(2022\). Encouraging recalibration of student loans in the Netherlands: The impact of information about future costs and the ease of adjustment. \*Journal of Behavioral and Experimental Finance\*, 34, 100637.](#)

### Onderzoek in het kort

De afgelopen jaren zijn studieschulden van studenten in Nederland steeds verder opgelopen. Dit kwam mede door de complexiteit van het leenstelsel in de periode vanaf 2015. In dit onderzoek onder Nederlandse studenten is onderzocht wat hen helpt om hun eerder gekozen leenbedrag te heroverwegen en eventueel een passender leenbedrag te kiezen. De studenten werd inzicht gegeven in hun verwachte studieschuld bij afstuderen, en hoeveel en hoe lang ze maandelijks moeten gaan aflossen. Verder kregen ze een stappenplan dat liet zien hoe makkelijk het is hun studielening aan te passen. Studenten die deze informatie kregen, pasten vaker hun lening aan dan studenten die dit niet kregen. Daarnaast pasten studenten door deze informatie vaker hun lening naar beneden aan en met een groter bedrag.

### Achtergrond

Onder studenten is het oplopen van een studieschuld eerder regel dan uitzondering. De laatste jaren is de hoogte van studieschulden toegenomen en lijkt het erop dat een deel van de studenten meer leent dan nodig is. Dit komt mede door het leenstelsel dat in 2015 ingevoerd werd en naar verwachting in 2023 afgeschaft wordt. Bij die regeling ontvangen studenten geen basisbeurs meer, maar kunnen ze het geld dat ze nodig hebben om te studeren lenen bij de Dienst Uitvoering Onderwijs, beter bekend als DUO. Ze moeten dus in de regel meer schulden maken om te kunnen studeren. Een hoge studieschuld kan echter het toekomstige besteedbare inkomen, de hoogte van een eventuele andere lening of de hoogte van een hypotheek beperken. Om jongeren niet te ontmoedigen te gaan studeren zijn er door de overheid maatregelen ingevoerd om het lenen voor een studie minder risicovol te maken. Het kan zijn dat het invoeren van deze maatregelen, ondanks de beste intenties, hebben bijgedragen aan de oplopende studieschulden, omdat het aantrekkelijk werd grote bedragen te lenen.

Het is belangrijk dat studenten op een weloverwogen manier de hoogte van hun studielening bepalen. Dat betekent bijvoorbeeld dat ze niet veel meer of minder lenen dan ze nodig hebben, en dat ze het

leenbedrag aanpassen als er iets veranderd in hun financiële situatie. In dit onderzoek is onderzocht in hoeverre weloverwogen leengedrag onder studenten kan worden bevorderd met behulp van inzichten uit de gedragswetenschappen. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van DUO en het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. Hoewel het onderzoek uitgevoerd is in de periode van het leenstelsel, verwachten wij dat de bevindingen ook na het herinvoeren van de basisbeurs nog relevant zullen zijn, omdat de bevindingen gaan over het leengedrag van studenten in het algemeen, los van of ze hun studiebeurs wel of niet helemaal moeten terugbetalen.

### Deelnemers aan het onderzoek

48.700 Nederlandse studenten in het hoger onderwijs deden mee aan het onderzoek. De gemiddelde leeftijd van de studenten was 21 jaar en iets meer dan de helft (53%) was vrouw. Alle studenten vielen onder het leenstelsel en hadden een studieschuld opgebouwd.

### Rekenhulp

In het onderzoek werd gebruikt gemaakt van een door DUO ontwikkelde interactieve online rekenhulp. Met deze rekenhulp krijgen studenten inzicht in hun geschatte studieschuld bij afstuderen, het bedrag wat ze maandelijks moeten gaan aflossen en de leeftijd waarop ze klaar zijn met aflossen. Daarnaast kunnen studenten via schuifjes bekijken wat aanpassingen in hun lening (bijvoorbeeld de hoogte) of aanpassingen in de aflosperiode zouden betekenen voor hun studieschuld en het aflossen.

### Methode

De studenten werden willekeurig verdeeld in vijf groepen. Er was een controlegroep waarin studenten geen informatie van DUO ontvingen, en vier interventiegroepen. De interventiegroepen ontvingen eind maart 2019 een bericht van DUO via mail of brief. In dit bericht stond bepaalde informatie die relevant was voor hun studielening. Ze ontvingen een van onderstaande berichten:

**Mail:** verwijzing naar de rekenhulp.

**Brief 1:** verwijzing naar de rekenhulp.

**Brief 2:** informatie over de huidige studieschuld van de student, de verwachte studieschuld bij het afstuderen en de verwijzing naar de rekenhulp.

**Brief 3:** informatie over de huidige studieschuld van de student, de verwachte studieschuld bij het afstuderen, het verwachte bedrag wat de student maandelijks zal moeten aflossen, en de leeftijd waarop de student klaar is met aflossen, en de verwijzing naar de rekenhulp.

Daarnaast bevatten alle berichten een vierstappenplan dat aangaf hoe snel en gemakkelijk de studielening aangepast kan worden.

Nadat de studenten één van bovenstaande berichten hadden ontvangen, werd gekeken of dat invloed had op hun leengedrag. Specifiek werd gekeken of ze 1) hun lening aanpasten, 2) of ze bij het aanpassen van hun lening kozen voor het verhogen of verlagen van hun lening, en 3) met welk bedrag ze de lening aanpasten.

## Resultaten en aanbevelingen

Een deel van de brieven bleek een effect te hebben op het leengedrag van studenten.

### De mail en brief 3 hadden een direct effect op het leengedrag

Studenten die de mail of brief 3 ontvingen, pasten hun lening vaker aan dan de studenten in de controlegroep. Dat gold niet voor studenten die brief 1 of 2 ontvingen. Brief 3 was het bericht wat studenten het meeste zicht gaf op de invloed van het leenbedrag op hun toekomstige financiële situatie.

### Richting van de aanpassing

Wanneer studenten in de controlegroep hun lening aanpasten, kozen ze meestal voor het verhogen van hun lening. De interventie bleek dit om te draaien. Studenten die brief 1, 2 of 3 kregen, pasten in de maand daarna hun lening vaker naar beneden aan dan naar boven. Bij brief 3 was dit effect het sterkst te zien. Bij studenten die de mail kregen, verschilde de richting van de aanpassing niet met de richting in de controlegroep.

### Met welk bedrag

Studenten die een van de drie verschillende brieven kregen, pasten hun leenbedrag met een groter bedrag naar beneden aan. Bij studenten die de mail kregen, verschilde de hoogte van de aanpassing niet met de controlegroep.

### Lange termijn effecten

Een aantal maanden later, in juni 2019, werd bekeken of studenten hun lening opnieuw hadden aangepast, omdat dit kan wijzen op spijt over de eerder gemaakte aanpassing. Er zijn geen verschillen gevonden tussen de controle- en interventiegroepen in latere aanpassingen. De richting waarin de lening was aangepast en het bedrag waarmee, was gelijk voor alle studenten.

### Aanbeveling voor beleid

Gepersonaliseerde, concrete informatie over de verwachte studieschuld bij afstuderen, over de aflossing en over het gemak waarmee de lening is aan te passen, kan studenten helpen bij het weloverwogen kiezen van een voor hen passend leenbedrag. Verder suggereren de lange termijn effecten dat studenten geen spijt hebben van hun eerder gemaakte aanpassing. Om studenten weloverwogen leenkeuzes te laten maken wordt daarom geadviseerd hen een zo volledig mogelijk beeld te geven van hun huidige studieschuld en de invloed van die schuld op hun toekomstige financiële situatie.